

Uddannelses- og Forskningsministeriet
Kontoret for Jura og Internationale forhold
Børsgade 4
1215 København K.

hoeringssvar@ufm.dk

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af universitetsloven (Bedre rammer for ledelse)

Akademikerne har fra Uddannelses- og Forskningsministeriet modtaget udkast til forslag til lov om ændring af universitetsloven til høring. Akademikerne har udsendt udkastet til høring i medlemsorganisationerne og skal på den baggrund fremkomme med bemærkninger.

Akademikernes vurdering af lovforslaget kan sammenfattes til en afvisning af udpegningsmodellen, der med sin politiske infiltrering er et historisk brud med den hidtidige brede konsensus om at sikre universiteternes autonomi – samt en støtte til de nye strategiske rammekontrakter, som kan blive et vigtigt skridt i en god styringsmæssig retning.

Akademikerne skal appellere til regeringen og Folketingets øvrige partier om, at en så markant ændring af universiteternes lovgivningsmæssige rammer - der med dette lovforslag lægges op til - ikke hastes igennem med færrest mulig antal mandater.

Universiteterne nyder en særlig status som samfundets vigtigste vidensproducerende institutioner. De otte universiteters opgave er at drive (politisk uafhængig) forskning og give forskningsbaserede uddannelser på højeste internationale niveau. Akademisk frihed er afgørende for universiteternes omdømme og mulighed for at leve op til forpligtelserne over for samfundet. Armslængdeprincippet skal netop sikre, at der ikke kan stilles spørgsmålstegn ved universiteternes uafhængighed.

Akademikerne noterer sig, at der i ministeriets notat "Lovforslag om bedre rammer for ledelse på universiteterne" indledningsvist gøres gældende: "De overordnede rammer for ledelsen af universiteterne er på mange måder velfungerende." Akademikerne er enig i denne vurdering, men undrer sig samtidig over, at man ikke desto mindre finder behov for fundamentalt at bryde med armslængdeprincippet for statens styring af universiteterne i den foreslåede udpegningsmodel.

Lovudkastets hensigt om politisk infiltrering i universiteternes bestyrelser er åbenbar: Den til enhver tid siddende minister udpeger formanden

Den 24. marts 2017
Sag.nr. S-2017-179
Dok.nr.
bba/yk

AKADEMIKERNE

THE DANISH CONFEDERATION
OF PROFESSIONAL ASSOCIATIONS

Nørre Voldgade 29, 2. sal
DK - 1358
København K.

T +45 3369 4040
E ac@ac.dk
W www.ac.dk

for det udpegningsorgan, der indstiller bestyrelsesformandskandidaten til ministerens godkendelse. Endvidere skal udpegningsorganet udpege to medlemmer af indstillingsorganet, ligesom en ledende ministeriel medarbejder skal have sæde i indstillingsorganet.

Lovforslagets model for udpegning af eksterne bestyrelsesmedlemmer er således et markant opgør med armlængdeprincippet og må ses som udtryk for en mistillid til universiteterne fra politisk og ministeriel side. En mistillid der lægger sig op af senere års detailregulering og overlappende styringstiltag.

I det lys virker det hult, når der i notatet til lovforslaget sættes ti fugle på taget med følgende formulering: "Med afsæt i de styrkede rammer for ledelse på universiteterne, er det således forventningen, at man fremover kan løse en række udfordringer uden at gribe ind med centrale regler som f.eks. ledighedsbaseret dimensionering og fremdriftsreform."

Læg dertil en sproglig tilsnigelse med ordvalget "styrkede rammer for ledelse" når det der reelt lægges op til, er styrkede rammer for politisk styring. Styring på bekostning af ledelse viser sig blandt andet i den markante decimering af repræsentanter for universitetsbefolkningen, VIP, TAP og studerende i indstillings- og udpegningsprocessen. Med den foreslåede udpegningsmodel risikerer man en øverst ledelse uden den nødvendige legitimitet fra organisationen, som netop er forudsætning for god ledelse.

Forslag til ny udpegningsmodel

Akademikerne har udarbejdet et forslag til en udpegningsmodel, som fremgår af bilag 1 bagerst i høringssvaret. Modellen er inspireret af repræsentantskabsmodellen, som benyttes af Syddansk Universitet (SDU) og Danmarks Tekniske Universitet (DTU), hvor repræsentantskabet også er udpegningsorgan.

Akademikernes forslag til en udpegningsmodel skal sikre en åben og transparent udpegningsproces, hvor selvsupplering til bestyrelsens eksterne pladser ikke kan forekomme. Repræsentantskabsmodellen udmærker sig ved, at udpegningen af eksterne bestyrelsesmedlemmer sker i tæt samspil med relevante interessenter i forhold til universitetets særlige profil.

Medlemmerne i repræsentantskabet kommer fra erhvervsliv, aftagerpaneler og advisory boards, kulturinstitutioner, civilsamfund, offentlige institutioner herunder andre uddannelsesinstitutioner, regionale og internationale samarbejdspartnere.

Specifikke bemærkninger til lovforslaget.

Bestyrelsernes rolle og ansvar

§ 10, stk. 1 præciserer, at bestyrelsen i sit strategiske arbejde varetager institutionsinteresser, men at bestyrelsen også skal anlægge et overordnet samfundshensyn i sine beslutninger hvor relevant.

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at der tænkes på forhold, *"hvor grænseflader, ressourcehensyn eller arbejdsdeling mellem forsknings- og uddannelsesinstitutioner skal tænkes i et bredere samfundsperspektiv - og ikke af bestyrelsen betragtes isoleret for det enkelte universitet."*

Akademikerne er enig i behovet for en sådan præcisering af balancen mellem institutions- og samfundshensyn, og ser da heller ikke en konflikt i, at bestyrelsen fremover også skal have blik for samfundsperspektivet i sine strategiske drøftelser og beslutninger.

Udpegningsorgan af eksterne medlemmer af bestyrelsen, herunder formanden

§ 12, stk. 1-7 erstatter hidtidig udpegningsprocedure for eksterne medlemmer, herunder formanden for bestyrelsen. Med sit institutionsinterne legitimitetsunderskud er den foreslåede udpegningsmodel et brud med universitetslovens bestemmelse om medbestemmelse og medinddragelse, som blev vedtaget af et bredt politisk flertal ved den seneste større revision af universitetsloven i 2011.

I bemærkningerne til lovændringerne fra 2011 blev understreget vigtigheden af, at *"universiteternes øverste ledelse på alle niveauer i samarbejde med det videnskabelige personale og de studerende udvikler procedurer og organisatoriske mekanismer til sikring af reel, effektiv inddragelse af medarbejdere og studerende i videnskabelige og uddannelsesmæssige samt betydningsfulde intrauniversitære anliggender i overensstemmelse med moderne ledelsespraksis i videnorganisationer og de danske (og nordiske) traditioner i universitetssektoren."*

Samtidig finder Akademikerne, at en manglende transparens i udpegningsprocessen vil svække bestyrelsesformandens legitimitet såvel i bestyrelsen som på universitetet, idet vedkommende udpeges udefra og ikke i bestyrelsens midte som led i bestyrelsens konstituering. I forlængelse heraf vil den foreliggende udpegningsmodel skabe tvivl om, hvorvidt bestyrelsesformanden er uafhængig af politiske interesser.

A) Udpegningsorgan

Af § 12, stk. 5 fremgår, at udpegningsorganet ledes af en formand, der udpeges af ministeren efter åbent opslag. Samtidig bliver det i bemærkningerne til bestemmelsen understreget, at ministeren ikke er forpligtet til at udpege en af de kandidater, der fremkommer på baggrund af åbent opslag.

Konsekvensen heraf er, at den til enhver tid siddende minister reelt indsætter en mellemmand – en kommissær – der har til opgave at lede det udpegningsorgan, der indstiller en bestyrelsesformandskandidat til ministerens godkendelse. Akademikerne finder ikke mindst denne del af den samlede udpegningsmodel for dybt kritisabel, fordi bestemmelsen de facto bryder med armslængdeprincippet for statens styring af universiteterne.

Det er endvidere betænkeligt, at det ikke fremgår af lovforslaget, hvorvidt formanden for udpegningsorganet kan udpeges som formand for flere universiteters udpegningsorganer. I det omfang, det vil være muligt for samme person at være formand for flere udpegningsorganer, vil det medføre en yderligere politisk magtcentralisering i udpegningen af eksterne bestyrelsesmedlemmer og bestyrelsesformand. Derfor bør det præciseres, at en person kun kan være formand for et universitets udpegningsorgan. Samtidig bør det præciseres, hvilke kompetencekrav der stilles til formanden for udpegningsorganet.

B) Indstillingsorgan

§ 12, stk. 6 fremgår, at indstillingsorganet sammensættes af en bestyrelsesformand (ved indstilling til ordinære bestyrelsesmedlemmer), et eksternt bestyrelsesmedlem, et internt bestyrelsesmedlem, en repræsentant for Uddannelses- og Forskningsministeriet samt to personer udpeget af udpegningsorganet. Det fremgår af bemærkningerne til lovudkastet, at ministeriet kan vælge at lade sig repræsentere af eksempelvis en ansat leder i ministeriet eller af en sagkyndig uden for ministeriet.

Fraværet af de universitetsansatte og studerende i indstillingsorganet er kritisabelt, idet lovforslagets model vil svække medinddragelsen markant. Akademikerne finder det foruroligende, at der med lovforslaget udvises en manglende forståelse for, hvad et universitet er, og at universitetsansatte og studerende ikke ses som en samarbejdspartner og ressource, som bidrager til, at man finder de, for universitetets særlige profil, bedst egnede kandidater til de eksterne bestyrelsespladser - der endda ifølge lovforslaget også forventes at omfatte anerkendte forskere.

Det forhold, at man har skabt en model, der de facto holder de universitetsansatte uden for indflydelse, risikerer at bidrage til, at bestyrelserne vil få et legitimitetsmæssigt underskud i universitetsbefolkningen og dermed svække bestyrelsens strategiske lederskab.

Akademikerne skal opfordre til, at modellen justeres således, at repræsentanter for VIP, TAP og de studerende tildeles et passende antal pladser i indstillingsorganet.

Kompetencekrav for eksterne bestyrelsesmedlemmer

Akademikerne støtter en præcisering af, at de eksterne medlemmer tilsammen skal have indsigt i forskning og forskningsbaseret uddannelse. Som konsekvens af en sådan præcisering anbefaler Akademikerne samtidig, at det fremgår af loven - og ikke kun formuleres som en forventning i bemærkningerne til lovudkastet - at mindst ét af de eksterne bestyrelsesmedlemmer skal have erfaring som anerkendt forsker.

Styrket dialog og strategiske rammekontrakter

Af § 10, stk. 8 fremgår, at bestyrelsen indgår en strategisk rammekontrakt med ministeren. Akademikerne støtter, som nævnt indledningsvist, de nye strategiske rammekontrakter som afløser for de hidtidige udviklingskontrakter. Akademikerne er enig i behovet for institutionsspecifik-

ke kontrakter med strategiske mål, der indgås mellem bestyrelsen og minister efter forhandling mellem universitet og ministerium.

Det fremgår dog af bemærkningerne til bestemmelsen, *"...at bestyrelsesformanden er den strategiske partner i både forhandling og løbende opfølgning på mål og resultatet, ligesom formanden skal sørge for, at der er en overordnet samtænkning mellem rammekontrakten og universitetets strategiske planer i øvrigt"*.

Akademikerne skal advare om, at en afkobling af rektor, som øverste daglig leder, i dialogen mellem ministerium og universitet om de strategiske mål, vil risikere at betyde, at den strategiske rammekontrakt ikke bliver det centrale styringsværktøj for universitetet, der ellers lægges op til, og som er intentionen med lovændringerne.

Med venlig hilsen

Birgit Bangskjær

D: 22495855

E: bba@ac.dk

Akademikernes forslag til ny udpegningsmodel

